ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук
Святослав КОРСАКЕВИЧ
«28» серпня 2025 р.

СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри психології
Протокол № 1 від «28» серпня 2025 р.
Заступник завідувач кафедри
Віра СИНЯКОВА

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ І ПСИХОТЕРАПІЯ: СУЧАСНІ МІЖНАРОДНІ ПІДХОДИ»

Галузь знань:	**С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини**
Спеціальність:	**С4 Психологія**
Рівень вищої освіти:	**третій (освітньо-науковий) рівень**
Освітня кваліфікація:	**доктор філософії з психології**
Освітньо-наукова програма:	**Психологія**

Київ – МАУП – 2025

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Клінічна психологія і психотерапія: сучасні міжнародні підходи
Шифр і назва спеціальності	С4 Психологія
Освітньо-наукова програма	Психологія
Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	вибіркова (компонент вибіркового каталогу ОНП)
Кількість кредитів і годин	3 кредити ЄКТС / 90 годин. Лекції: 10 годин; практичні (семінарські) заняття: 20 годин; самостійна робота: 60 годин
Термін вивчення дисципліни	2 курс, III семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	залік
Сторінка дисципліни на сайті	

Структура курсу

Анотація курсу. Навчальна дисципліна «Клінічна психологія і психотерапія: сучасні міжнародні підходи» належить до вибіркових освітніх компонентів освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії зі спеціальності С4 «Психологія» і пропонується для вивчення у III семестрі (2 курс). Курс формує в аспірантів цілісне уявлення про сучасний стан клінічної психології та психотерапії в міжнародній перспективі: про провідні концепції психічного здоров'я і психопатології, міжнародні класифікації психічних розладів (МКХ-11, DSM-5-TR), основні напрями психотерапії та їхню доказову базу, а також про інтегративні, культурно чутливі й цифрові підходи. Дисципліна розвиває вміння критично аналізувати клінічні та психотерапевтичні підходи, орієнтуватися в міжнародних стандартах і клінічних настановах та обґрунтовувати дослідницьку позицію у сфері клінічної психології, що є підґрунтям для наукової складової дисертаційного дослідження.

Предмет вивчення навчальної дисципліни: сучасні міжнародні підходи, концепції та стандарти клінічної психології і психотерапії, міжнародні класифікації психічних розладів, доказові моделі психотерапевтичної допомоги та засади їх застосування в різних контекстах.

Мета курсу: сформувати в аспірантів передові знання про сучасні міжнародні підходи в клінічній психології та психотерапії, міжнародні класифікації психічних розладів і доказові моделі психотерапевтичної допомоги, а також виробити вміння критично аналізувати клінічні й психотерапевтичні підходи, орієнтуватися в міжнародних стандартах і клінічних настановах та обґрунтовувати дослідницьку позицію у сфері клінічної психології.

Завдання навчальної дисципліни:

- сформувати систему знань про предмет, завдання та сучасні міжнародні моделі клінічної психології (біопсихосоціальна модель, recovery-підхід);
- ознайомити з міжнародними класифікаціями психічних розладів (МКХ-11, DSM-5-TR) та сучасними підходами до діагностики;
- сформувати розуміння сучасних концепцій психічного здоров'я, психопатології та психічного здоров'я в глобальному контексті;
- розвинути вміння орієнтуватися в основних міжнародних напрямах психотерапії та критично оцінювати їхню доказову базу;
- сформувати уявлення про інтегративні, транс-діагностичні, культурно чутливі та цифрові підходи в психотерапії;
- виробити навички аналізу міжнародних протоколів психотерапевтичної допомоги в умовах криз, травми та вимушеної міграції з дотриманням етики.

Пререквізити навчальної дисципліни: «Методологія і дизайн наукових досліджень у психології», «Сучасні дослідницькі стратегії у психології: кількісні, якісні та змішані методи», а також знання із загальної, вікової та клінічної психології й основ психотерапії, здобуті на попередніх рівнях вищої освіти.

Постреквізити навчальної дисципліни: «Психологія криз, стійкості та соціальних трансформацій», наукова складова освітньо-наукової програми (підготовка дисертаційного дослідження та наукових публікацій), асистентська практика.

Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК2. Здатність працювати в міжнародному контексті.
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	СК1. Здатність виокремлювати, систематизувати та прогнозувати актуальні психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження. СК5. Здатність оцінювати рівень власної фахової компетентності, саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, підвищувати професійну кваліфікацію, бути професійно мобільним. СК9. Здатність здійснювати міждисциплінарне дослідження психологічних феноменів в умовах криз, соціальних трансформацій та невизначеності, розробляти практико-орієнтовані моделі психологічної підтримки й стійкості на основі доказових підходів.
Програмні результати навчання (ПРН)	ПРН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання щодо обраної для дослідження проблеми у сфері психології / на межі предметних галузей, а також дослідницькі уміння, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з психології. ПРН9. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми психології державною та іноземною мовами, готувати результати досліджень у вигляді наукових публікацій. ПРН12.

	Розробляти та впроваджувати міждисциплінарні та доказові моделі психологічної допомоги, психологічного супроводу й підтримки психічного здоров'я в умовах криз, соціальних трансформацій та високого рівня суспільної невизначеності.

Зміст навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Лекції, год.	Практичні (семінарські), год.	Самост. робота, год.
Змістовий модуль 1. Клінічна психологія: сучасні засади та міжнародні стандарти				
Тема 1.	Клінічна психологія як наука і практика: предмет, завдання, місце в системі наук про психічне здоров'я. Сучасні міжнародні моделі (біопсихосоціальна модель, recovery-підхід).	2	2	7
Тема 2.	Міжнародні класифікації психічних розладів: МКХ-11 (ICD-11) та DSM-5-TR. Діагностика, формулювання випадку, категоріальний і дименсійний підходи.	1	3	8
Тема 3.	Психічне здоров'я і психопатологія: сучасні концепції, транс-діагностичні підходи, стигматизація, психічне здоров'я в глобальному контексті (програма ВООЗ mhGAP).	2	2	8
Тема 4.	Клінічна оцінка та психодіагностика: клінічне інтерв'ю, стандартизовані інструменти, доказова оцінка, етика клінічної роботи.	1	3	7
Модульна контрольна робота 1				
Змістовий модуль 2. Сучасні міжнародні підходи в психотерапії				
Тема 5.	Основні напрями психотерапії в міжнародній перспективі: психодинамічний, когнітивно-поведінковий, гуманістично-екзистенційний, системний. Спільні та специфічні чинники.	1	3	7
Тема 6.	Доказовість у психотерапії: емпірично підтримувані підходи, клінічні настанови (NICE, APA), ефективність психотерапії.	1	3	8
Тема 7.	Інтегративні, транс-діагностичні та	1	2	8

№ теми	Назва теми	Лекції, год.	Практичні (семінарські), год.	Самост. робота, год.
	культурно чутливі підходи; телепсихотерапія та цифрові інтервенції.			
Тема 8.	Психотерапія в умовах криз, травми та вимушеної міграції: міжнародні протоколи (ВООЗ, IASC), етика, супервізія, самодогляд терапевта. Формування дослідницької позиції аспіранта.	1	2	7
Модульна контрольна робота 2				
	Разом:	**10**	**20**	**60**

Форма підсумкового контролю — залік.

Методи навчання: проблемна та оглядова лекція, лекція-дискусія; семінар-дискусія та науковий колоквіум; аналіз міжнародних класифікацій, клінічних настанов і наукових джерел; порівняльний аналіз психотерапевтичних підходів; кейс-метод (формулювання клінічного випадку); проєктно-дослідницький метод; методи розвитку критичного та дослідницького мислення; підготовка й публічний захист аналітичних оглядів; інтерактивні методи (дебати, взаємне рецензування).

Методи оцінювання: усний контроль (опитування, доповідь, участь у дискусії); письмовий контроль (аналітичний огляд, есе); тестовий контроль (модульні контрольні роботи); презентація й захист індивідуального науково-дослідного завдання (аналітичного огляду); самоконтроль і взаємооцінювання.

Технічне обладнання та / або програмне забезпечення

Для якісного викладання та опанування курсу використовуються: навчальні аудиторії та комп'ютерні класи, обладнані мультимедійним проєктором і комп'ютерами; доступ до мережі Інтернет (у т. ч. безкоштовна мережа Wi-Fi); наукова бібліотека Академії та доступ до передплачених наукометричних баз (Scopus, Web of Science) і повнотекстових ресурсів. Використовується офіційний сайт МАУП (http://maup.com.ua), система дистанційного навчання Академії, платформи для відеокомунікації, а також доступ до міжнародних класифікацій та клінічних настанов (ICD-11 ВООЗ, DSM-5-TR, NICE, APA) і програмного забезпечення для роботи з науковими джерелами й даними.

Форми і методи контролю

Контроль успішності здобувачів освіти поділяється на поточний і підсумковий (семестровий).

Поточний контроль здійснюється під час практичних (семінарських) занять і має на меті систематичну перевірку розуміння й засвоєння теоретичного матеріалу та вміння застосовувати знання під час виконання дослідницьких завдань. Формами поточного

контролю є: усна доповідь та участь у науковій дискусії; аналіз наукових джерел, класифікацій, клінічних настанов і кейсів; виконання завдань для самостійної роботи; виконання й захист індивідуального науково-дослідного завдання (аналітичного огляду).

Методи поточного контролю: усний контроль (опитування, бесіда, доповідь, повідомлення); письмовий контроль (аналітичний огляд, есе, письмовий виклад матеріалу); тестовий контроль; презентація результатів самостійної роботи; спостереження; проблемні ситуації.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться у формі заліку. Залік виставляється за результатами накопичення рейтингових балів за поточну навчально-пізнавальну діяльність, дві модульні контрольні роботи та індивідуальне науково-дослідне завдання. Здобувач допускається до заліку за умови виконання всіх передбачених видів робіт. Дисципліна вважається зарахованою, якщо здобувач набрав не менше ніж 60 балів зі 100.

Система оцінювання та вимоги

Система оцінювання ґрунтується на принципах об'єктивності, прозорості, гнучкості та високої диференціації. Оцінювання результатів навчання здійснюється за модульно-рейтинговою системою із застосуванням 100-бальної шкали. Максимальна кількість балів, яку може накопичити здобувач за всі види навчальної роботи, становить 100.

Таблиця розподілу балів, які отримують здобувачі

Вид навчальної роботи	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	ІНДЗ	Разом
Робота на практичних (семінарських) заняттях і самостійна робота	20	20	—	40
Модульна контрольна робота	20	20	—	40
Індивідуальне науково-дослідне завдання (аналітичний огляд)	—	—	20	20
Разом	**40**	**40**	**20**	**100**

Розділ передбачає поточну діяльність (до 80 балів: 40 — модульні контрольні роботи, 40 — робота на заняттях і самостійна робота) та індивідуальне науково-дослідне завдання (до 20 балів). Мінімальна сума балів, за якої дисципліна вважається зарахованою, становить 60.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи. Модульна контрольна робота виконується у письмовій (тестовій) формі. Оцінювання: «відмінно» (A) — правильно виконано понад 90 % завдань; «дуже добре» (B) — 82–89 %; «добре» (C) — 75–81 %; «задовільно» (D) — 68–74 %; «достатньо» (E) — 60–67 %; «незадовільно» (FX) — менше 60 %. Відсутність роботи — 0 балів.

Критерії оцінювання індивідуального науково-дослідного завдання (аналітичного огляду). Оцінюються: обґрунтованість вибору теми та її зв'язок із дослідницькою проблемою аспіранта; повнота й актуальність опрацьованих джерел (у т. ч. міжнародних класифікацій, клінічних настанов та англомовних джерел, проіндексованих у Scopus / Web of Science); коректність аналізу клінічних і психотерапевтичних підходів та їх доказовості;

наявність критичного аналізу й власної наукової позиції; урахування етичних і культурних аспектів; дотримання академічної доброчесності та правил оформлення; якість публічної презентації.

Заохочувальні (бонусні) бали. За участь у наукових конференціях, наукових семінарах, підготовку публікацій за тематикою дисципліни здобувачеві за рішенням кафедри можуть нараховуватися заохочувальні бали. Заохочувальні бали не включаються до основної таблиці розподілу балів; один захід є підставою для нарахування балів лише за один найбільш значущий освітній компонент.

Зведена шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (для іспиту)	для заліку
90–100	**A**	відмінно	зараховано
82–89	**B**	дуже добре	зараховано
75–81	**C**	добре	зараховано
68–74	**D**	задовільно	зараховано
60–67	**E**	достатньо	зараховано
35–59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Політика щодо академічної доброчесності. Викладання дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності відповідно до Закону України «Про освіту» та нормативних документів Академії (https://maup.com.ua/ua/navchannya-u-maup/akademichna-dobrochesnist.html). Усі роботи (аналітичні огляди, есе, презентації, тези) мають бути оригінальними та авторськими, супроводжуватися коректними посиланнями на першоджерела. Порушеннями академічної доброчесності вважаються академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. За порушення передбачено академічну відповідальність згідно з нормативними документами Академії: повторне проходження оцінювання та / або повторне вивчення відповідного освітнього компонента.

Політика щодо відвідування та запізнень. Відвідування занять є обов'язковим. У разі пропуску здобувач самостійно опрацьовує матеріал і відпрацьовує пропущені заняття у

визначений викладачем спосіб. Систематична активна робота на заняттях враховується під час підсумкового оцінювання.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Завдання виконуються у встановлені терміни. Роботи, подані з порушенням дедлайну без поважних причин, можуть оцінюватися зі зниженням балів. Перескладання незадовільних результатів здійснюється у порядку, визначеному нормативними документами Академії (https://drive.google.com/file/d/1WqTVIzoBYxjlu3q0UPXsjU4oFT726Cd1/view).

Політика щодо оскарження. Здобувач має право на вмотивоване оскарження результатів оцінювання у порядку, визначеному нормативними документами Академії, звернувшись до викладача, завідувача кафедри або гаранта освітньо-наукової програми (https://maup.com.ua/assets/files/yakist/studcentr/polozhennya-pro-sistemu-ocinyuvannya-rezultativ-navchannya-zdobuvachiv-vishhoi-osviti.pdf).

Політика використання цифрових інструментів та інструментів штучного інтелекту. Використання цифрових інструментів і генеративного штучного інтелекту допускається як допоміжний засіб пошуку й опрацювання інформації за умови прозорого декларування такого використання, критичної перевірки результатів і збереження авторства та відповідальності здобувача за поданий матеріал (https://drive.google.com/file/d/1r74_4CHxDx1bpAvw8X4Avaq1SGiWbyaYd/view).

Політика сталого розвитку. Викладання дисципліни узгоджується із Цілями сталого розвитку ООН (Sustainable Development Goals) та принципами відповідальної науки (https://sustainability.maup.com.ua/). Зміст курсу безпосередньо співвідноситься з Ціллю 3 «Міцне здоров'я та благополуччя» (доказова психотерапевтична допомога та підтримка психічного здоров'я), Ціллю 4 «Якісна освіта» (формування дослідницької та методологічної культури майбутнього науково-педагогічного працівника), Ціллю 10 «Зменшення нерівності» (доступність і культурна чутливість психологічної допомоги) та Ціллю 16 «Мир, справедливість та сильні інститути» (етика й відповідальність у клінічній практиці). Під час навчання заохочується соціальна відповідальність дослідника, дотримання професійної та дослідницької етики, принципів доказовості й відкритої науки, інклюзивність, гендерна рівність, культурна чутливість і повага до різноманіття учасників дослідження та отримувачів психологічної допомоги.

Методичне забезпечення навчальної дисципліни

Навчально-методичне забезпечення дисципліни включає: силабус дисципліни; конспект (тексти) лекцій; методичні рекомендації до практичних (семінарських) занять; методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів; банк завдань для модульних контрольних робіт; перелік питань до заліку (додаток 1).

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. World Health Organization. International Classification of Diseases for Mortality and Morbidity Statistics (ICD-11). 11th Revision. Geneva : World Health Organization, 2022.
2. American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5-TR). 5th ed., text revision. Washington, DC : American Psychiatric Association Publishing, 2022. 1120 p.

3. Prochaska J. O., Norcross J. C. Systems of Psychotherapy: A Transtheoretical Analysis. 9th ed. New York : Oxford University Press, 2018. 528 p.
4. Barlow D. H. (ed.). Clinical Handbook of Psychological Disorders: A Step-by-Step Treatment Manual. 6th ed. New York : Guilford Press, 2021. 768 p.
5. Norcross J. C., Lambert M. J. (eds.). Psychotherapy Relationships That Work. Vol. 1: Evidence-Based Therapist Contributions. 3rd ed. New York : Oxford University Press, 2019. 464 p.
6. American Psychological Association. Publication Manual of the American Psychological Association. 7th ed. Washington, DC : APA, 2020. 428 p.

Додаткова література

1. Norcross J. C., Wampold B. E. (eds.). Psychotherapy Relationships That Work. Vol. 2: Evidence-Based Therapist Responsiveness. 3rd ed. New York : Oxford University Press, 2019. 448 p.
2. Beck J. S. Cognitive Behavior Therapy: Basics and Beyond. 3rd ed. New York : Guilford Press, 2021. 414 p.
3. Титаренко Т. М. Психологічне здоров'я особистості: засоби самодопомоги в умовах тривалої травматизації : монографія. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. 160 с.
4. Кокун О. М. Життєстійкість і резильєнтність людини в сучасному світі: теорія, дослідження, практика : монографія. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2025. 214 с.
5. David D., Cristea I., Hofmann S. G. Why Cognitive Behavioral Therapy Is the Current Gold Standard of Psychotherapy. Frontiers in Psychiatry. 2018. Vol. 9. Article 4.
6. Cuijpers P., Reijnders M., Huibers M. J. H. The Role of Common Factors in Psychotherapy Outcomes. Annual Review of Clinical Psychology. 2019. Vol. 15. P. 207–231.
7. Leichsenring F., Steinert C., Rabung S., Ioannidis J. P. A. The Efficacy of Psychotherapies and Pharmacotherapies for Mental Disorders in Adults: An Umbrella Review. World Psychiatry. 2022. Vol. 21, No. 1. P. 133–145.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт МАУП. URL: http://maup.com.ua
2. World Health Organization (Mental Health). URL: https://www.who.int
3. ICD-11 (World Health Organization). URL: https://icd.who.int
4. American Psychological Association. URL: https://www.apa.org
5. National Institute for Health and Care Excellence (NICE) Guidelines. URL: https://www.nice.org.uk
6. Scopus. URL: https://www.scopus.com
7. Web of Science. URL: https://www.webofscience.com
8. APA PsycNet. URL: https://psycnet.apa.org
9. PubMed. URL: https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov

Рекомендовані джерела інформації оновлюються щороку.

Розробник (-и) силабусу: _____

(П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання, посада на кафедрі, підпис)

Викладач: _____

(П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання, посада на кафедрі, підпис)

Силабус розглянуто на засіданні кафедри психології.

Протокол від «____» _____ 2026 р. № ____

Додаток 1

ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук

Кафедра психології

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ І ПСИХОТЕРАПІЯ: СУЧАСНІ МІЖНАРОДНІ ПІДХОДИ»

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти. Спеціальність С4 Психологія. ОПП «Психологія». Вибіркова дисципліна, 3 кредити СКТС / 90 год, III семестр, підсумковий контроль — залік.

1. Методичні рекомендації до практичних (семінарських) занять

Практичні (семінарські) заняття (20 год.) спрямовані на поглиблення й систематизацію теоретичного матеріалу, розвиток критичного та дослідницького мислення, формування вмінь аналізувати міжнародні класифікації та клінічні настанови, порівнювати психотерапевтичні підходи й оцінювати їхню доказовість. Провідними формами роботи є семінар-дискусія, колоквіум, критичний аналіз наукових джерел, кейс-метод, публічний захист аналітичних матеріалів.

Порядок підготовки до заняття: опрацювати конспект лекції та рекомендовані джерела; підготувати відповіді на питання для обговорення; виконати практичні завдання; за потреби підготувати коротке повідомлення / презентацію; сформулювати щонайменше одне дискусійне питання за темою.

Критерії оцінювання роботи на занятті: повнота й аргументованість відповіді; здатність до критичного аналізу та зіставлення підходів; коректність наукової термінології; активність в обговоренні; дотримання академічної доброчесності. Робота на практичних (семінарських) заняттях разом із самостійною роботою оцінюється в межах до 40 балів за семестр.

Семінар 1 (Тема 1, 2 год.). Клінічна психологія та сучасні міжнародні моделі

Питання для обговорення:

1. Предмет, завдання та місце клінічної психології в системі наук про психічне здоров'я.
2. Біопсихосоціальна модель здоров'я і хвороби.
3. Recovery-підхід і сучасні уявлення про психічне здоров'я.

Практичні завдання:

1. Порівняти медичну та біопсихосоціальну моделі на конкретному прикладі.
2. Проаналізувати, як міжнародні моделі впливають на постановку дослідницької проблеми.

Семінар 2 (Тема 2, 3 год.). Міжнародні класифікації психічних розладів

Питання для обговорення:

1. Структура та нововведення МКХ-11 (ICD-11).
2. DSM-5-TR: структура й особливості.
3. Категоріальний і дименсійний підходи до діагностики; формулювання випадку.

Практичні завдання:

1. Порівняти підходи МКХ-11 і DSM-5-TR до однієї групи розладів.

2. Скласти навчальне формулювання клінічного випадку.

Семінар 3 (Тема 3, 2 год.). Психічне здоров'я в глобальному контексті

Питання для обговорення:

1. Сучасні концепції психічного здоров`я і психопатології; транс-діагностичні підходи.

2. Стигматизація психічних розладів і шляхи її подолання.

3. Програма ВООЗ mhGAP та доступ до допомоги в умовах обмежених ресурсів.

Практичні завдання:

1. Проаналізувати кейс із погляду транс-діагностичного підходу.

2. Обговорити стратегії зменшення стигми у визначеній спільноті.

Семінар 4 (Тема 4, 3 год.). Клінічна оцінка та психодіагностика

Питання для обговорення:

1. Клінічне інтерв'ю: види та структура.

2. Стандартизовані інструменти клінічної оцінки; доказова оцінка.

3. Етика клінічної роботи та інформована згода.

Практичні завдання:

1. Розробити план клінічної оцінки для навчального кейсу.

2. Дібрати доказові інструменти оцінки для визначеної проблеми.

Семінар 5 (Тема 5, 3 год.). Основні напрями психотерапії

Питання для обговорення:

1. Психодинамічний і когнітивно-поведінковий напрями: засади та механізми змін.

2. Гуманістично-екзистенційний і системний напрями.

3. Спільні та специфічні чинники ефективності психотерапії.

Практичні завдання:

1. Скласти порівняльну таблицю напрямів психотерапії за визначеними критеріями.

2. Обґрунтувати вибір підходу для конкретної проблеми клієнта.

Семінар 6 (Тема 6, 3 год.). Доказовість у психотерапії

Питання для обговорення:

1. Емпірично підтримувані підходи в психотерапії.

2. Клінічні настанови (NICE, APA) та їх роль.

3. Ефективність психотерапії: сучасні огляди й метааналізи.

Практичні завдання:

1. Проаналізувати клінічну настанову щодо конкретного розладу.

2. Оцінити доказову базу обраного психотерапевтичного підходу.

Семінар 7 (Тема 7, 2 год.). Інтегративні, культурно чутливі та цифрові підходи

Питання для обговорення:

1. Інтегративна та транс-діагностична психотерапія.

2. Культурно чутлива психотерапія та адаптація методів.

3. Телепсихотерапія та цифрові інтервенції: можливості й обмеження.

Практичні завдання:

1. Запропонувати культурну адаптацію методу для визначеної групи.

2. Обговорити етичні аспекти телепсихотерапії.

Семінар 8 (Тема 8, 2 год.). Психотерапія в умовах криз, травми та міграції

Питання для обговорення:

1. Міжнародні протоколи допомоги в умовах криз і травми (ВООЗ, IASC).

2. Психологічна допомога вимушеним мігрантам і біженцям.

3. Супервізія, самодогляд і профілактика вигорання терапевта.

Практичні завдання:

1. Презентувати та захистити аналітичний огляд обраної проблеми (ІНДЗ).

2. Провести взаємне рецензування оглядів за встановленими критеріями.

2. Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів

Самостійна робота (60 год.) є провідною формою навчальної діяльності аспіранта й забезпечує поглиблене опанування дисципліни та формування дослідницьких умінь. Основними видами самостійної роботи є: опрацювання лекційного матеріалу й рекомендованих джерел (у т. ч. міжнародних класифікацій, клінічних настанов та англомовних джерел, проіндексованих у Scopus / Web of Science); критичний аналіз наукових статей і настанов; написання есе та аналітичних оглядів; виконання індивідуального науково-дослідного завдання (ІНДЗ); підготовка до модульних контрольних робіт і заліку.

Розподіл самостійної роботи за темами

Тема	Зміст самостійної роботи	Год.	Форма контролю
Тема 1	Опрацювання сучасних міжнародних моделей клінічної психології; порівняння медичної та біопсихосоціальної моделей.	7	Опитування
Тема 2	Порівняльний аналіз МКХ-11 і DSM-5-TR; навчальне формулювання випадку.	8	Таблиця, кейс
Тема 3	Аналіз концепцій психічного здоров'я та транс-діагностичних підходів; стратегії подолання стигми.	8	Повідомлення
Тема 4	Розроблення плану клінічної оцінки; добір доказових інструментів.	7	План оцінки
Тема 5	Порівняльна таблиця напрямів психотерапії за критеріями.	7	Таблиця
Тема 6	Аналіз клінічної настанови та доказової бази підходу.	8	Аналітичне завдання

Тема	Зміст самостійної роботи	Год.	Форма контролю
Тема 7	Проєкт культурної адаптації методу; аналіз етики телепсихотерапії.	8	Проєкт
Тема 8	Підготовка й оформлення аналітичного огляду (ІНДЗ); чек-лист етики та підтримки в кризі.	7	Захист ІНДЗ
Разом		**60**	

Індивідуальне науково-дослідне завдання (аналітичний огляд)

ІНДЗ — аналітичний огляд наукової літератури із сучасних міжнародних клінічно-психологічних або психотерапевтичних підходів до обраної здобувачем проблеми, дотичної до його дисертаційного дослідження (орієнтовний обсяг 12–15 сторінок; 15–20 джерел, з них не менше 5 англомовних та проіндексованих у Scopus / Web of Science, у т. ч. міжнародні класифікації / настанови). Мета — сформувати вміння критично аналізувати клінічні й психотерапевтичні підходи та обґрунтовувати власну дослідницьку позицію.

Рекомендована структура: вступ (проблема, мета, завдання огляду); основна частина (характеристика підходів; аналіз доказовості; критичне зіставлення позицій; урахування етичних і культурних аспектів); висновки (авторська позиція та перспективи дослідження); список використаних джерел за чинними вимогами.

Критерії оцінювання (до 20 балів): обґрунтованість теми та зв'язок із дослідницькою проблемою; новизна й актуальність джерел; коректність аналізу підходів та їх доказовості; наявність критичного аналізу й власної позиції; урахування етичних і культурних аспектів; дотримання академічної доброчесності та правил оформлення; якість публічної презентації.

3. Банк завдань для модульних контрольних робіт

Модульна контрольна робота виконується у письмовій (тестовій) формі й охоплює матеріал відповідного змістового модуля. Кожен варіант формується з тестових завдань закритої форми, завдань на відповідність та відкритих (проблемних) завдань. Оцінювання здійснюється за критеріями, наведеними в силабусі (до 20 балів за кожну МКР).

Модульна контрольна робота 1 (змістовий модуль 1, теми 1–4)

Частина А. Тестові завдання закритої форми (оберіть одну правильну відповідь).

1. Клінічна психологія вивчає: а) виключно нейрофізіологію; б) психологічні аспекти виникнення, перебігу, діагностики, лікування та профілактики психічних розладів і порушень здоров'я; в) лише статистику; г) педагогіку.
2. Біопсихосоціальна модель розглядає розлад як результат: а) лише біологічних чинників; б) взаємодії біологічних, психологічних і соціальних чинників; в) лише соціальних чинників; г) випадковості.
3. МКХ-11 (ICD-11) розроблена: а) Американською психіатричною асоціацією; б) Всесвітньою організацією охорони здоров'я; в) APA; г) NICE.
4. DSM-5-TR видана: а) ВООЗ; б) Американською психіатричною асоціацією; в) ЮНЕСКО; г) NICE.

5. Категоріальний підхід до діагностики передбачає: а) вимірювання виразності ознак за континуумом; б) віднесення до дискретних діагностичних категорій; в) відмову від діагнозу; г) лише самозвіт.
6. Дименсійний (вимірювальний) підхід передбачає: а) дискретні категорії; б) оцінювання виразності симптомів за континуумом; в) ігнорування симптомів; г) лише спостереження.
7. Recovery-підхід наголошує на: а) виключно медикаментозному лікуванні; б) відновленні функціонування, автономії та сенсу життя людини; в) ізоляції; г) відмові від допомоги.
8. Транс-діагностичний підхід фокусується на: а) унікальності кожного діагнозу; б) спільних механізмах, що лежать в основі різних розладів; в) відмові від класифікацій; г) лише біології.
9. Стигматизація психічних розладів призводить до: а) підвищення звернень по допомогу; б) уникнення допомоги та соціальної ізоляції; в) покращення діагностики; г) зниження симптомів.
10. Програма ВООЗ mhGAP спрямована на: а) фінансування досліджень; б) розширення доступу до допомоги при психічних розладах, зокрема в умовах обмежених ресурсів; в) заборону психотерапії; г) стандартизацію ліків.
11. Клінічне інтерв'ю є: а) лише кількісним методом; б) основним методом клінічної оцінки, що поєднує структуровані та неструктуровані елементи; в) статистичним методом; г) нейровізуалізаційним методом.
12. Доказова клінічна оцінка передбачає використання: а) будь-яких методик; б) психометрично обґрунтованих, надійних і валідних інструментів; в) лише інтуїції; г) лише проєктивних тестів.

Частина Б. Завдання на відповідність.

1. Установіть відповідність між класифікацією (МКХ-11, DSM-5-TR) та її розробником / особливістю.
2. Установіть відповідність між підходом до діагностики (категоріальний, дименсійний, транс-діагностичний) та його характеристикою.

Частина В. Відкриті (проблемні) завдання.

1. Розкрийте предмет і завдання клінічної психології та її місце в системі наук про психічне здоров'я.
2. Порівняйте МКХ-11 та DSM-5-TR.
3. Схарактеризуйте біопсихосоціальну модель і recovery-підхід.
4. Поясніть переваги й обмеження категоріального та дименсійного підходів до діагностики.
5. Обґрунтуйте принципи доказової клінічної оцінки та етики клінічної роботи.

Модульна контрольна робота 2 (змістовий модуль 2, теми 5–8)

Частина А. Тестові завдання закритої форми (оберіть одну правильну відповідь).

1. Психодинамічний підхід наголошує на ролі: а) підкріплення; б) несвідомих процесів, ранніх стосунків і внутрішніх конфліктів; в) ірраціональних переконань; г) самоактуалізації.
2. Когнітивно-поведінковий підхід фокусується на: а) несвідомому; б) взаємозв'язку думок, емоцій і поведінки; в) архетипах; г) трансценденції.

3. Гуманістично-екзистенційний підхід наголошує на: а) детермінізмі; б) свободі, відповідальності, самоактуалізації та пошуку сенсу; в) підкріпленні; г) класифікації.

4. Системний підхід розглядає проблему в контексті: а) лише індивіда; б) сімейної / соціальної системи та взаємодій; в) виключно біології; г) статистики.

5. Спільні (загальні) чинники психотерапії — це: а) специфічні техніки кожного підходу; б) чинники, спільні для різних підходів (терапевтичний альянс, емпатія, очікування); в) медикаменти; г) діагнози.

6. Емпірично підтримувані підходи в психотерапії — це підходи: а) без доказів; б) з доведеною в дослідженнях ефективністю; в) лише традиційні; г) заборонені.

7. Клінічні настанови NICE / APA слугують для: а) реклами; б) надання рекомендацій щодо доказових методів допомоги; в) заміни діагностики; г) фінансування.

8. Інтегративна психотерапія передбачає: а) відмову від теорій; б) обґрунтоване поєднання елементів різних підходів; в) використання лише одного методу; г) відмову від доказовості.

9. Культурно чутлива психотерапія передбачає: а) ігнорування культури клієнта; б) урахування й адаптацію до культурних цінностей і контексту клієнта; в) стандартизацію без адаптації; г) відмову від допомоги.

10. Телепсихотерапія — це: а) відмова від психотерапії; б) надання психотерапевтичної допомоги дистанційно за допомогою цифрових технологій; в) виключно очна форма; г) діагностика.

11. Супервізія в психотерапії потрібна для: а) контролю фінансів; б) професійного розвитку, підтримки якості та етичності роботи терапевта; в) заміни терапії; г) реклами.

12. У роботі з травмою та вимушеною міграцією міжнародні протоколи (ВООЗ, IASC) наголошують на: а) ігноруванні контексту; б) багаторівневій підтримці, безпеці та культурній чутливості; в) виключно медикаментах; г) відмові від допомоги.

Частина Б. Завдання на відповідність.

1. Установіть відповідність між напрямом психотерапії (психодинамічний, КПТ, гуманістичний, системний) та його ключовим поняттям.

2. Установіть відповідність між сучасним підходом (інтегративний, культурно чутливий, телепсихотерапія) та його характеристикою.

Частина В. Відкриті (проблемні) завдання.

1. Порівняйте основні напрями психотерапії за уявленнями про природу проблем і механізми змін.

2. Розкрийте роль спільних і специфічних чинників в ефективності психотерапії.

3. Обґрунтуйте значення доказовості та клінічних настанов у психотерапії.

4. Схарактеризуйте інтегративні та культурно чутливі підходи в психотерапії.

5. Запропонуйте підхід до психотерапевтичної підтримки в умовах кризи / вимушеної міграції з урахуванням етики.

4. Перелік питань до заліку

Залік виставляється за результатами накопичення рейтингових балів упродовж семестру. Наведений перелік питань слугує орієнтиром для систематизації та самоперевірки знань і може використовуватися під час співбесіди за потреби уточнення підсумкової оцінки.

1. Клінічна психологія: предмет, завдання, місце в системі наук про психічне здоров'я.
2. Історія та сучасний стан клінічної психології в міжнародній перспективі.
3. Біопсихосоціальна модель здоров'я і хвороби.
4. Recovery-підхід і сучасні моделі психічного здоров'я.
5. Міжнародна класифікація хвороб МКХ-11 (ICD-11): структура та нововведення.
6. DSM-5-TR: структура та особливості.
7. Категоріальний та дименсійний підходи до діагностики.
8. Транс-діагностичні підходи у клінічній психології.
9. Психічне здоров'я в глобальному контексті; програма ВООЗ mhGAP.
10. Стигматизація психічних розладів та шляхи її подолання.
11. Клінічне інтерв'ю як метод оцінки.
12. Стандартизовані методи психодіагностики у клінічній практиці.
13. Доказова клінічна оцінка: принципи та інструменти.
14. Етика клінічної роботи та інформована згода.
15. Формулювання клінічного випадку (case formulation).
16. Психодинамічний напрям психотерапії: засади та сучасний стан.
17. Когнітивно-поведінковий напрям психотерапії.
18. Гуманістично-екзистенційний напрям психотерапії.
19. Системна та сімейна психотерапія.
20. Спільні (загальні) чинники ефективності психотерапії.
21. Специфічні чинники та техніки в психотерапії.
22. Терапевтичний альянс і стосунки в психотерапії.
23. Доказовість у психотерапії: емпірично підтримувані підходи.
24. Клінічні настанови (NICE, APA) та їх роль.
25. Ефективність психотерапії: сучасні дані (огляди й метааналізи).
26. Інтегративні підходи в психотерапії.
27. Транс-діагностична психотерапія.
28. Культурно чутлива психотерапія та адаптація методів.
29. Телепсихотерапія та цифрові інтервенції.
30. Психотерапія в умовах криз і травми: міжнародні протоколи.
31. Психологічна допомога вимушеним мігрантам і біженцям.
32. Супервізія в психотерапії.
33. Самодогляд і профілактика професійного вигорання терапевта.
34. Етичні аспекти психотерапевтичної практики та досліджень.
35. Актуальні напрями досліджень у клінічній психології та психотерапії.